

ПРОБЛЕМА ДЕФІЦИТУ ВОДНИХ РЕСУРСІВ У РОЗРІЗІ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті досліджується проблема дефіциту водних ресурсів в Україні у розрізі еколого-економічного розвитку України. Розглянуто передумови та причини виникнення водного дефіциту. Запропоновано заходи в напрямку подолання водного дефіциту шляхом впровадження раціонального водокористування.

Ключові слова: *екологічна безпека, водні ресурси, навколишнє природне середовище, водокористування.*

Abstract

The article investigates the problem of water shortages in Ukraine in the context of ecological and economic development of Ukraine. The preconditions and reasons for the occurrence of water deficiency are considered. Measures aimed at overcoming the water shortage by introducing rational water use are proposed.

Keywords: *ecological safety, water resources, environment, water use.*

Вступ

Актуальність дослідження викликана тим, що водні ресурси України у сучасних умовах — один з головних лімітуючих факторів розвитку і розміщення продуктивних сил. Вони також у повній мірі визначають рівень життя і здоров'я населення [1].

У цілому небезпечна екологічна ситуація, що склалася в Україні, особливо у галузі водного господарства, пов'язана з недоліками господарського планування, екстенсивним веденням господарства залишковим принципом виділення коштів на водоохоронні та природоохоронні цілі загалом, низьким рівнем використання у водогосподарській практиці товарно-грошових відносин, недостатнім рівнем фінансування наукових досліджень у галузі водокористування, безконтрольним і без урахування місцевих умов розвитком енергетики, хімічної та металургійної промисловості [1].

Результати дослідження

За запасами водних ресурсів, доступними для користування, Україна належить до найменш забезпечених власними водними ресурсами європейських держав (питне водопостачання на 2/3 забезпечується за рахунок поверхневих вод). В Україні налічується 63119 річок, у тому числі великих (площа водозбору більше 50 тис. кв. км) — 9, середніх (від 2 до 50 тис. кв. км) — 81 і малих (менше 2 тис. кв. км) — 63029. Загальна довжина річок становить 206,4 тис. км, з них 90% припадає на малі річки. Водні ресурси України формуються за рахунок притоку транзитних річкових вод із зарубіжних країн, місцевого стоку і підземних вод [2].

Для усунення територіальної і часової нерівномірності розподілу стоку водозабезпечення в Україні здійснюється за допомогою 1,16 тис. водосховищ (загальним об'ємом майже 55 куб. км), понад 28 тис. ставків, 7 великих каналів (загальною довжиною 1021 км; пропускною здатністю 1000 куб. м/сек), 10 великих водоводів, якими вода подається у маловодні райони. Водосховища Дніпровського каскаду з корисним об'ємом 18,7 куб. км, забезпечують більше половини обсягу водоспоживання [1, 2].

Проблема напруженості водогосподарсько-екологічного становища в нашій країні зумовлена основними двома граничними чинниками: з одного боку, низькою середньорічною водозабезпеченістю - за запасами місцевих водних ресурсів (1 тис. куб. м на 1 особу) Україна вважається однією з найменш забезпечених країн у Європі (Швеція — 2,5 тис. куб. м, Великобританія — 5, Франція — 3,5, Німеччина — 2,5), і з другого, майже катастрофічним якісним станом водних джерел. Здебільшого водні ресурси використовуються нераціонально, з порушенням екологічних вимог, що пов'язано з екстенсивним характером розвитку економіки країни, наявністю застарілих водо- та енергомістких технологій тощо. Споживання свіжої води на

одиницю виробленої продукції перевищує цей показник у порівнянні з Францією у 2,5 рази, Великою Британією та Швецією - у 4,2 рази, Німеччиною - у 4,3 раз [2, 3].

Створений в Україні багатогалузевий господарський комплекс потребує значних обсягів води. Задовольняються ці потреби водозабором з поверхневих джерел (24 %), підземних горизонтів (5 %), моря (1 %) і за рахунок вод, залучених в оборотні і повторно-последовні системи (69 %)

Використання води для господарських цілей — одна з ланок кругообігу води в природі. Але антропогенна ланка кругообігу відрізняється від природної тим, що в процесі випаровування частина використаної людиною води повертається в атмосферу опрісненою. Друга частина (складаючи, наприклад, при водозабезпеченні міст та більшості промислових виробництв 90 %) скидається в річки та водойми у вигляді стічних вод, забруднених відходами виробництва [3].

У галузевій структурі водокористування на промисловість припадає 50 %, сільське господарство — 18 %, комунальне господарство — 27 %. До особливо водомістких галузей промисловості належать металургійний і паливно-енергетичний комплекси, хімічна, нафтохімічна і целюлозно-паперова галузі промисловості. Так, на виготовлення 1 т паперу витрачається до 1000 м³ води, сталі — 300, синтетичного каучуку — 2800, нікелю — 4000 м³. Ці цифри цікаво порівняти з затратами води на виплавку 1 т чавуну — 180—200 м³. Сучасна теплова електростанція потужністю 1 млн кВт потребує протягом року 1,5 км³ води, атомна — 3 км³ [3, 4].

Висновки

Рациональне використання водних ресурсів пов'язане із проведенням різних організаційних і технічних заходів. Показниками рационального використання води є: відношення обсягу водовідведення до обсягу отриманої свіжої води; кратність використання води, тобто відношення валового водоспоживання до обсягу споживання свіжої води; кількість підприємств, що припиняють скидання неочищених і не знешкоджених стічних вод, до загальної кількості підприємств. Особливо важливе значення мають зменшення абсолютного обсягу водоспоживання за рахунок скорочення безповоротних втрат і дотримання науково обґрунтованих норм і лімітів водоспоживання.

Основним способом підвищення ефективності використання водних ресурсів є скорочення споживання в основних водоспоживчих галузях, особливо це відноситься до свіжої води. Другий напрямок - ліквідація численних втрат води на всіх етапах її використання [1].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Яцик А.В Водні ресурси: використання, охорона, відтворення, управління: Підручник для студентів вищих навч. закладів / А.В. Яцик, Ю.М. Грищенко, Л.А. Волкова, І.А. Пашенюк. – К.: Генеза, 2007. – 360 с
2. Дорогунцов С.І. Екологія / С.І. Дорогунцов, К.Ф. Коценко, М.А. Хвесик та ін. – К.: КНЕУ, 2015. – 371 с.
3. Климчик О. Проблеми використання та охорони водних ресурсів //Статистика України. – 2011. – № 1. – С. 43-47.
4. Паламарчук М. Еколого - економічні проблеми використання водних ресурсів //Економіка АПК. – 2010. – № 10. – С. 21-25

Поліщук Діана - студентка групи ЕКО - 18м, Інститут екологічної безпеки та моніторингу довкілля, Вінницький національний технічний університет, Вінниця. ahotoxin@gmail.com

Науковий керівник: Нікіфорова Лілія Олександрівна - к.е.н., доцент каф. ЕПВМ, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця. nikiforovalilia@gmail.com, nikiforova@vntu.edu.ua

Polishchuk Diana O. - student of the EKO-18m group, Institute of Environmental Security and Monitoring of the Environment, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa.

Supervisor: Nikiforova Liliya Oleksandrivna – Ph.D. (Econ.), Associate Professor, Associate Professor of Business Economics and Production Management, Vinnitsia National Technical University, Vinnitsa.